

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

для проведення **практичного заняття № 8**
з навчальної дисципліни

“ Управління повсякденної діяльності підрозділів (у т. ч. охорона державної таємниці)”

Модуль 3. Охорона державної таємниці.

Тема 7. Проблеми забезпечення охорони державної таємниці та технічного захисту інформації в Україні. Основні поняття і загальні положення про державну таємницю.

Заняття 2. “ Основні поняття і загальні положення про державну таємницю. ”

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

з навчальної дисципліни

“Управління повсякденної діяльності підрозділів (у т. ч. охорона державної таємниці)”

Заняття 2.

“Основні поняття і загальні положення про державну таємницю.”

Час: 2 години.

Місце: аудиторія ХНЮУ.

Навчальна та виховна мета:

1. Розглянути принципи організації режиму секретності в військових частинах та порядок допуску військовослужбовців до державної таємниці з метою захисту інтересів національної безпеки України.

2. Вивчити обов'язки громадян щодо збереження державної таємниці та ознайомитися з статтями Кримінального кодексу України про відповідальність військовослужбовців за порушення законодавства про державну таємницю.

Навчальні питання та розподіл часу:

Вступ: _____ 15 хв.

1. Організація режиму секретності в військових частинах. Допуск громадян до державної таємниці _____ 20 хв.

2. Злочини проти встановленого режиму державної таємниці і службової інформації, яка є власністю держави _____ 20 хв.

3. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за порушення законодавства про державну таємницю _____ 20 хв.

Заключна частина: _____ 5 хв.

Навчально-матеріальне забезпечення:

ноутбук, інфокус, лектор, слайди, плакати, екран, указка.

Навчальна література:

1. Закон України «Про державну таємницю» // Відомості ВРУ, 1999. № 49. С. 428. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#>.

2. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 5.07.1994 р.// Закони України. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#>.

3. ДСТУ 3396.0-96 Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення.

4. Статути Збройних Сил України. К, 1999.

5. Куртов А.І., Потіхенський А.І. Опорний конспект лекції з дисципліни «Управління повсякденної діяльності підрозділів у мирний час». Харків: НЮА. 2010.

6. Куртов А.І., Потіхенський А.І. «Методичний посібник з організації, несення та оцінки вартості служби Збройних Сил України». Харків: НЮА. 2010.

7. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА. 2014.
8. Основи військового управління : навч. посіб. / А.І. Куртов, А.І. Потіхенський та ін. Х. : ХУПС. 2014.
9. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів». Харків: НЮА, 2015.
10. Куртов А.І., Потіхенський А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів. Облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
11. Куртов А.І. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: облік особового складу». Харків: НЮА. 2016.
12. Методичні рекомендації випускникам з питань організації повсякденної діяльності і дій під час виконання обов'язків в зоні АТО: навч. метод. посіб. / С. М. Мельник, К.А. Радченко, А. І. Куртов та ін. Х.: ХУПС. 2017.
13. Куртов А.І. Навчально-методичний посібник. «Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини під час підготовки особового складу варті з урахуванням досвіду ООС». Х. : ХНУПС, 2021.
14. Стаття. Куртов А.І. Актуальні проблеми охорони державної таємниці. Збірник наукових праць. «Актуальні питання правового забезпечення у сучасних умовах». Національна Академія Національної Гвардії України. /2021 – (50) – 23-26.
15. Стаття. Куртов А.І. До питання вдосконалення бойової підготовки під час військових конфліктів. Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил: Науково-технічний журнал. Х.: ХУ ПС. 2022. – Вип. 4 (45). – 08.07.22. «Сучасна війна. Гуманітарний аспект». С.174 – 177.
16. Стаття. Куртов А.І., С.М. Іващенко. Особливості правової роботи юрисконсульта військової частини щодо проведення розслідування під час повсякденної діяльності з урахуванням військових конфліктів. SCIENTIFIK PARADIGM IN THE CONTEXT OF TECHNOLOGIES AND SOCIETY DEVELOPMENT. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. Женева, Швейцарія. 2022. – Вип. 117 (349). – 28.07.22.
17. Стаття. Куртов А.І., С.М. Іващенко. Управління повсякденною діяльністю підрозділів: робота юрисконсульта військової частини з питань підготовки особового складу варті під час військових конфліктів. RECENT ADVANCES IN SCIENTIFIC WORLD. SCIENTIFIK COLLECTION «INTERCONF». Міжнародний збірник наукових праць. II . Монтеррей, Мехіко. 2022. – Вип. 119 (214). – 08.08.22.
18. Затинайко О.І., Фоменко О.П., Уразов У.Ю. Методичний посібник з основних питань організації повсякденної діяльності військ (сил) / За ред. У.Ю. Уразова. – К.: Варта, 2007.

- перевірка особового складу;
- вступне слово;
- доведення теми, мети заняття, порядку розглядання навчальних питань.
- організація поточного контролю знань навчального матеріалу (домашнього завдання).

Навчальне питання № 1. Організація режиму секретності в військових частинах. Допуск громадян до державної таємниці _____ 20 хв.

Державна таємниця (секретна інформація) – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, науки і техніки, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані державною таємницею і підлягають охороні державою.

До державної таємниці у **сфері оборони** відноситься інформація:

про зміст стратегічних і оперативних планів та інших документів бойового управління, підготовку та проведення військових операцій, стратегічне та мобілізаційне розгортання військ, а також про інші найважливіші показники, які характеризують організацію, чисельність, дислокацію, бойову і мобілізаційну готовність, бойову та іншу військову підготовку, озброєння та матеріально-технічне забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань;

про напрями розвитку окремих видів озброєння, військової і спеціальної техніки, їх кількість, тактико-технічні характеристики, організацію і технологію виробництва, наукові, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, пов'язані з розробленням нових зразків озброєння, військової і спеціальної техніки або їх модернізацією, а також про інші роботи, що плануються або здійснюються в інтересах оборони країни;

про сили і засоби Цивільної оборони України, можливості населених пунктів, регіонів і окремих об'єктів для захисту, евакуації і розосередження населення, забезпечення його життєдіяльності та виробничої діяльності об'єктів народного господарства у воєнний час або в умовах надзвичайних ситуацій;

про геодезичні, гравіметричні, картографічні та гідрометеорологічні дані і характеристики, які мають значення для оборони країни;

Конкретні відомості можуть бути віднесені до державної таємниці за ступенями секретності **"особливої важливості"**, **"цілком таємно"** та **"таємно"**.

Забороняється віднесення до державної таємниці будь-яких відомостей, якщо цим будуть звужуватися зміст і обсяг конституційних прав та свобод людини і громадянина, завдаватиметься шкода здоров'ю та безпеці населення.

В військових частинах, штабах, в військових навчальних та ін. закладах, що проводять діяльність, пов'язану з збереженням державної таємниці, з метою розроблення та здійснення заходів щодо забезпечення режиму секретності, постійного контролю за їх додержанням створюються на правах окремих структурних підрозділів режимно-секретні органи (РСО).

До складу РСО входять підрозділи режиму, секретного діловодства та інші підрозділи, що безпосередньо забезпечують охорону державних таємниць, залежно від специфіки діяльності військових частин.

Основними завданнями РСО є:

а) недопущення необґрунтованого допуску та доступу осіб до секретної інформації;

б) своєчасне розроблення та реалізація заходів, що забезпечують охорону військової таємниці;

в) запобігання розголошенню секретної інформації, випадкам втрат матеріальних носіїв цієї інформації, заволодінню секретною інформацією іноземними державами, іноземцями, особами без громадянства та громадянами України, яким не надано допуску та доступу до неї;

г) виявлення та закриття каналів витоку секретної інформації в процесі передачі інформації;

д) забезпечення запровадження заходів режиму секретності під час виконання всіх видів робіт, пов'язаних з державною таємницею;

е) організація секретного діловодства;

є) здійснення контролю за станом режиму секретності в військових частинах, штабах, в військових навчальних закладах та ін.

РСО мають право:

а) вимагати від усіх військовослужбовців, а також відряджених неухильного виконання вимог законодавства щодо забезпечення охорони державної таємниці;

б) брати участь у проведенні атестації військовослужбовців, що виконують роботи, пов'язані з державною таємницею, а також у розгляді пропозицій щодо виплати в установленому нормативними актами порядку компенсації за роботу в умовах режимних обмежень;

в) залучати необхідних спеціалістів до здійснення заходів щодо охорони державної таємниці;

г) здійснювати перевірки додержання режиму секретності на робочих місцях військовослужбовців, що мають допуск до державної таємниці, вмісту спецсховищ (приміщень, сейфів, металевих шаф, спецчемоданів, спецпапок тощо), наявності документів, виробів та інших матеріальних носіїв секретної інформації;

д) порушувати перед командирами військових частин питання про призначення службових розслідувань за фактами порушень режиму секретності

та секретного діловодства, про притягнення осіб до відповідальності згідно з законом;

е) одержувати від громадян, яким оформляються документи на допуск до державної таємниці, анкетні дані;

є) мати документи, печатки та штампи установленої форми.

Допуск громадян до державної таємниці

Залежно від ступеня секретності інформації встановлюються такі форми допуску до державної таємниці:

форма 1 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності "*особливої важливості*", "*цілком таємно*" та "*таємно*";

форма 2 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності "*цілком таємно*" та "*таємно*";

форма 3 – для роботи з секретною інформацією, що має ступінь секретності "*таємно*",

а також такі *терміни дії допусків*:

для форми **1** – **5** років;

для форми **2** – **10** років;

для форми **3** – **15** років.

Допуск до державної таємниці із ступенями секретності "*особливої важливості*", "*цілком таємно*" та "*таємно*" надається громадянам України віком від 18 років, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-дослідної діяльності або навчання, наказом командира військової частини де проходить службу військовослужбовець чи працює працівник ЗС України.

Надання допуску передбачає:

визначення необхідності роботи військовослужбовця із секретною інформацією;

перевірку громадянина у зв'язку з допуском до державної таємниці;

взяття громадянином (військовослужбовцем) на себе письмового зобов'язання щодо збереження військової таємниці, яка буде йому довірена;

одержання у письмовій формі згоди громадянина на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з його допуском до державної таємниці;

ознайомлення громадянина з мірою відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю.

Рішення про допуск громадянина до державної таємниці приймається не пізніше 5 днів після надходження висновків по матеріалах його перевірки у зв'язку з допуском до державної таємниці.

Відмова у наданні допуску до державної таємниці

Допуск до державної таємниці не надається у разі:

1) відсутності у громадянина обґрунтованої необхідності в роботі із секретною інформацією;

2) сприяння громадянином діяльності іноземної держави, іноземної організації чи їх представників, а також окремих іноземців чи осіб без громадянства, що завдає шкоди інтересам національної безпеки України;

3) відмови громадянина взяти на себе письмове зобов'язання щодо збереження державної таємниці, яка буде йому довірена, а також за відсутності його письмової згоди на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з допуском до державної таємниці;

4) наявності у громадянина судимості за тяжкі злочини, не погашеної чи не знятої у встановленому порядку.

Перевірка громадян у зв'язку з допуском їх до державної таємниці

Перевірка громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці здійснюється органами Служби безпеки України у місячний строк у порядку, встановленому Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність".

Переоформлення громадянам допуску до державної таємниці здійснюється:

– у разі закінчення терміну дії допуску до державної таємниці за необхідності подальшої роботи з секретною інформацією;

– у разі потреби підвищення громадянину форми допуску за необхідності роботи з секретною інформацією вищого ступеня секретності;

– у разі необхідності проведення додаткової перевірки.

Доступ до державної таємниці надається дієздатним громадянам України, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-дослідної діяльності або навчання.

Рішення про надання доступу до конкретної секретної інформації та її матеріальних носіїв приймають у **формі наказу командира частини** де виконується робота, пов'язана з державною (військовою) таємницею, або зберігаються матеріальні носії секретної інформації.

Навчальне питання № 2. Злочини проти встановленого режиму державної таємниці і службової інформації, яка є власністю держави _____ 20 хв.

Суспільні відносини, пов'язані із віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України регулюються Законом України "Про державну таємницю".

Зберігання державної таємниці — одна із гарантій незалежності України, її недоторканності та національної безпеки, адже при посяганні на цей об'єкт може

заподіюватися значна шкода військовому, економічному, науковому потенціалу держави.

Предметом злочинів проти встановленого режиму державної таємниці і конфіденційної інформації, яка є власністю держави, є відомості, що становлять державну таємницю (ст. 328), документи, інші матеріальні носії секретної інформації, що містять державну таємницю, предмети, відомості про які становлять державну таємницю (ст. 329) та відомості, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави (ст. 330).

У статті 27 Закону України «Про інформацію» говориться, що ”документ“ - це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, фотоплівці, магнітному чи іншому носіїві. Це можуть бути книги, рукописи, аркуші паперу (у якості нотаток, наприклад), карти, файли аудіо та відео тощо.

До інших матеріальних носіїв секретної інформації можуть бути віднесені не передбачені законом форми зберігання таємної інформації (незареєстровані блокноти тощо, у яких зроблено виписки із секретних документів).

Предмети, відомості про які становлять державну таємницю, — її окремі агрегати, прилади, матеріали, апаратура та інші матеріальні носії інформації, що становить державну таємницю, які не є документами (зразки зброї, військової техніки тощо).

Службовою інформацією, що є власністю держави, визнається інформація, для якої є характерною сукупність таких ознак. Вона:

- а) закріплена, як правило, на матеріальному носіїві;
- б) не є інформацією, яка становить державну, комерційну або іншу таємницю, що охороняється КК України(таємницю усиновлення тощо);
- в) не є відкритою інформацією, загальнодоступність якої охороняється законодавством України;
- г) є інформацією, порядок обігу та захисту якої визначено відповідними державними органами, в яких вона утворюється або у володінні, користуванні чи розпорядженні яких перебуває відповідно до Закону України ”Про інформацію“.

Режим службової інформації, що є власністю держави, її ознаки встановлено законодавством України. Зовнішньою ознакою того, що документ містить вказану інформацію, є наявність грифа ”Для службового користування“ і номера примірника.

Схожими у розглядуваних трьох злочинах є їх спеціальний суб’єкт, а також те, що всі вони передбачають тяжкі наслідки як обов’язкову ознаку кваліфікованих складів.

Так, суб’єктом злочинів, передбачених статтями 328 і 330, є особа, якій відомості, що становлять державну таємницю службову інформацію, яка є

власністю держави), були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, а суб'єктом злочину, передбаченого ст. 329, - особа, якій були довірені відповідні документи, предмети тощо.

Особою, якій довірені відомості, що становлять державну таємницю, визнається особа, яка має відповідний допуск (першої, другої або третьої форм) до державної таємниці, наданий відповідно до законодавства України, і отримує відповідні відомості за реєстром, іншим обліковим документом, а особою, якій відомості, що становлять державну таємницю, стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, - особа, якій вони стали відомі за інших обставин, обумовлених специфікою служби (наприклад, під час наради).

Що стосується осіб, яким довірені відомості, що становлять службову інформацію, яка є власністю держави, то, згідно з чинним законодавством, категорії працівників, які допускаються до роботи з документами з грифом "Для службового користування", визначаються керівниками організацій.

Чи є тяжкими ті або інші наслідки - питання факту, яке вирішується залежно від сукупності обставин, що характеризують ступінь секретності інформації, її якість і кількість, до кого вона потрапила, чи була фактично використана на шкоду інтересам України тощо. До тяжких наслідків слід відносити випадки, коли в результаті розголошення певних відомостей відповідні державні органи змушені були істотно змінювати зміст стратегічних, оперативних, мобілізаційних та інших важливих планів, організацію охорони певних об'єктів, напрями науково-дослідних робіт, особливо якщо це було пов'язано із заподіянням державі великої майнової шкоди. Тяжкими наслідками розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, про осіб, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, мають визнаватися, зокрема, відповідні посягання на їхнє життя, здоров'я чи волю.

Психічне ставлення до тяжких наслідків у статтях 328-330 характеризується тільки необережністю.

Злочини, передбачені статтями 328-330, сформульовані як злочини з бланкетними диспозиціями: для вирішення питань про те, чи становлять державну таємницю службову інформацію, яка є власністю держави) ті чи інші відомості, чи є особа такою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, тощо, необхідно звертатися до відповідних нормативно-правових актів.

Розголошення державної таємниці (ст. 328). Об'єктом злочину є режим державної таємниці, тобто встановлений згідно з вимогами відповідних актів законодавства єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці що забезпечує безпеку держави

Предмет злочину - певним чином матеріалізовані відомості, що становлять державну таємницю. У разі розголошення учасниками кримінального

судочинства, попередженими про заборону такого розголошення, даних досудового слідства чи дізнання, які містять відомості, що становлять державну таємницю, відповідальність має наставати за ст. 387. Розголошення таких, що становлять державну таємницю, відомостей про заходи безпеки щодо осіб, взятих під захист, вчинене службовою особою, якою прийнято рішення про ці заходи, або особою, яка їх здійснює, або службовою особою, якій ці рішення стали відомі у зв'язку з її службовим становищем, кваліфікується за ст. 381.

У зв'язку з тим, що відповідно до законодавства України не можуть вважатися державною таємницею деякі види інформації (інформація про стан правопорядку, про незаконні дії органів державної влади та їх посадових осіб тощо), розголошення в засобах масової інформації, скажімо, фактів незаконного експорту озброєння, військової техніки, окремих стратегічних видів сировини і продукції є суспільне корисною (чи суспільне нейтральною) діяльністю і не може тягнути кримінальної відповідальності

З об'єктивної сторони злочин передбачає розголошення певних відомостей, яке полягає у діях (усна чи письмова розповідь стороннім особам, по радіо тощо про зміст таємних документів, про таємні вироби чи інші матеріали, аналогічні публікації у відкритій пресі, демонстрування таємних документів, виробів чи інших матеріалів на зібранні або по телебаченню та інше віддання гласності, обнародування певних відомостей), а в окремих випадках і в бездіяльності (якщо, скажімо, недбале зберігання відповідних документів, виробів чи інших матеріалів створило умови для ознайомлення з ними сторонніх осіб)

Злочин є закінченим з моменту, коли хоча б одна стороння особа була ознайомена зі змістом документа, виробу чи іншого матеріалу, що становлять державну таємницю.

У зв'язку з тим, що існують різні ступені секретності і відповідні форми допуску до інформації ("особливої важливості", "цілком таємної" і "таємної"), розповідь про інформацію більш високого ступеня секретності особі, яка, хоча й має допуск, але не допущена до інформації такого ступеня, також має розцінюватися як розголошення державної таємниці. При цьому наявність допуску в адресата розголошення державної таємниці може бути врахована як обставина, що пом'якшує відповідальність.

Суб'єктом злочину є особа, якій відомості, що становлять державну таємницю, були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків. Такою визнається особа, що має відповідний допуск (першої, другої або третьої форм) до державної таємниці, наданий відповідно до законодавства України Для кваліфікації злочину не має значення, були такі відомості довірені вказаній особі (надані за реєстром, іншим обліковим документом) чи стали відомі за інших обставин (за специфікою служби певні відомості, що становлять державну таємницю, можуть стати відомі такій особі і випадково).

Іноземець або особа без громадянства можуть бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 328, у випадку, коли відповідний доступ до державної таємниці їм було надано як виняток на підставі міжнародного договору України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або письмового розпорядження Президента України відповідно до законодавства України.

З суб'єктивної сторони злочин може бути вчинений як умисно (прямий і непрямий умисел), так і з необережності (злочинна самовпевненість і злочинна недбалість).

Непрямий умисел є характерним для випадків, коли фактичні наслідки як сприйняття сторонніми особами відомостей, що становлять державну таємницю, особа, якій такі відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, передбачає не як бажаний, а як можливий результат, і ставиться до цього байдуже (наприклад, не прибравши зі столу в сейф секретні папери, виходить на певний час із кабінету і залишає там наодинці сторонню особу). Для прямого ж умислу характерним є бажання ознайомити сторонніх осіб із вказаними відомостями (із похвальби, із корисливих мотивів, з метою помсти начальнику тощо).

Ставлення винного до тяжких наслідків може характеризуватися як умислом (наприклад, якщо особа, якій були довірені відомості, що становлять державну таємницю, розголосила їх по телебаченню за мотивом неправильно зрозумілих нею суспільних інтересів), так і необережністю (у більшості випадків).

Розголошення державної таємниці кваліфікується за ст. 328 тільки за відсутності ознак державної зради або шпигунства. Відмежування злочинів, передбачених ст. 328 і ст. ст. 111 і 114, здійснюється в першу чергу за змістом умислу винного: державна зрада або шпигунство передбачають, що суб'єкт злочину бажає передати відомості, що становлять державну таємницю, іноземній державі, іноземній організації або їх представникам, а при розголошенні державної таємниці суб'єкт злочину, який діє навіть і з прямим умислом, бажає передати зазначені відомості сторонній особі, яка не є одним із вказаних адресатів. Крім того, злочин, передбачений ст. 328, відрізняється від державної зради і шпигунства змістом безпосереднього об'єкта та об'єктивної сторони і спеціальним суб'єктом,

Порушення встановленого законодавством порядку надання допуску та доступу до державної таємниці, недодержання вимог законодавства щодо забезпечення охорони державної таємниці під час здійснення міжнародного співробітництва, прийому іноземних делегацій, груп, окремих іноземців та осіб без громадянства, за відсутністю ознак шпигунства тягне адміністративну відповідальність, передбачену ст. 212-2 КАП.

Кваліфікованим видом розглядуваного злочину є розголошення державної таємниці, якщо воно спричинило тяжкі наслідки. Чи є ті або інші наслідки тяжкими - питання факту, яке має вирішуватися залежно від сукупності обставин, що характеризують ступінь секретності інформації, її якість і кількість, до кого вона потрапила, чи була фактично використана на шкоду інтересам України, правам та законним інтересам громадян тощо.

Розголошення державної таємниці в сфері оборони (відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю), вчинене військовослужбовцем або військовозобов'язаним під час проходження останнім зборів, кваліфікується за ч. 1 ст. 422. За ст. 328 вказані особи несуть відповідальність лише у випадку розголошення ними інформації у сфері економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки й охорони правопорядку, яка становить державну таємницю. Працівники ЗС та інших військових формувань України за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, несуть відповідальність за ст. 328.

Стаття 422. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості.

1. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, за відсутності ознак державної зради – карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Втрата документів або матеріалів, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю, предметів, відомості про які становлять державну таємницю, особою якій вони були довірені ,якщо втрата стала результатом порушення встановлених правил поведіння із зазначеними документами, матеріалами або предметами, – карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років

3. Діяння, передбаченні частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Навчальне питання № 3. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за порушення законодавства про державну таємницю _____ 20 хв.

Військовослужбовець, якому надано допуск до державної таємниці, зобов'язаний:

не допускати розголошення будь-яким способом державної таємниці, яка йому довірена або стала відомою у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

не брати участі в діяльності політичних партій та громадських організацій, діяльність яких заборонена в порядку, встановленому законом;

не сприяти іноземним державам, іноземним організаціям чи їх представникам, а також окремим іноземцям та особам без громадянства у провадженні діяльності, що завдає шкоди інтересам національної безпеки України;

виконувати вимоги режиму секретності;

повідомляти безпосередніх начальників, які надали йому допуск до державної таємниці, та відповідні режимно-секретні органи про виникнення обставин, що перешкоджають збереженню довіреної йому державної таємниці, а також про свій виїзд з України;

додержуватися інших вимог законодавства про державну таємницю.

Обмеження прав у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці

Громадянин, якому було надано допуск та доступ до державної таємниці у порядку, встановленому законодавством, і який реально був обізнаний з нею, може бути обмежений у праві виїзду на постійне місце проживання в іноземну державу до розсекречування відповідної інформації, але не більш як на п'ять років з часу припинення діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

Компенсація військовослужбовцям у зв'язку з виконанням робіт, які передбачають доступ до державної таємниці.

У разі коли за умовами своєї професійної діяльності військовослужбовець працює з відомостями, що становлять державну таємницю, йому виплачується відповідна грошова компенсація за роботу в умовах режимних обмежень.

Відповідальність військовослужбовців за порушення законодавства про державну таємницю

Військовослужбовці, винні у:

розголошенні державної таємниці;

втраті документів та інших матеріальних носіїв секретної інформації;

недодержанні встановленого законодавством порядку передачі державної таємниці іншій державі чи міжнародній організації;

навмисному невіднесенні до державної таємниці інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам національної безпеки України, а також необґрунтованому заниженні ступеня секретності або необґрунтованому розсекречуванні секретної інформації;

безпідставному засекречуванні інформації;

наданні грифа секретності матеріальним носіям конфіденційної або іншої таємної інформації, яка не становить державної таємниці, або ненаданні грифа секретності матеріальним носіям інформації, що становить державну таємницю, а також безпідставному скасуванні чи зниженні грифа секретності матеріальних носіїв секретної інформації;

порушенні встановленого законодавством порядку надання допуску та доступу до державної таємниці;

порушенні встановленого законодавством режиму секретності та невиконанні обов'язків щодо збереження державної таємниці;

невжитті заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та незабезпеченні контролю за охороною державної таємниці;

провадженні діяльності, пов'язаної з державною таємницею, без одержання в установленому порядку спеціального дозволу на провадження такої діяльності, а також розміщенні державних замовлень на виконання робіт, доведенні мобілізаційних завдань, пов'язаних з державною таємницею, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, яким не надано спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею;

невиконанні норм і вимог технічного захисту секретної інформації, внаслідок чого виникає реальна загроза порушення цілісності цієї інформації або просочення її технічними каналами, -

несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Заключна частина: _____ **5 хв.**

1. Викладач звертає увагу курсантів на важливість розглянутих питань для практичної діяльності випускників університету в військах.
2. Підведення підсумків заняття, відмічаються групи та курсанти, які уміло розробили документи та показали високі знання у процесі проведення заняття.
3. Доведення оцінок за знання матеріалу та практичне виконання завдань.
4. Завдання на самостійну підготовку.

Обговорено та затверджено
на засіданні кафедри
від „_____” _____ 20__ р.
Протокол № _____

Професор кафедри

Анатолій КУРТОВ

“ _____ ” _____ 20__ р.

“Передати засобами АСУ “Дніпро” Файл 8_4
інформація з обмеженим доступом відсутня

Телеграма звичайна

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ

05.02.2013

м. Київ

№ 26

Про вжиття додаткових заходів з питань
технічного захисту інформації в ЗС України

... усі машинні носії інформації (далі носії інформації), що використовуються у службовій діяльності привести у відповідність до вимог пункту 4.3.19 „Інструкції з діловодства у Збройних Силах України”, що введена в дію наказом Міністра оборони України від 11.11.98 № 400, Забезпечити передачу носіїв інформації іншим посадовим особам з документальним оформленням по книзі обліку або акту передачі у разі убуття у відпустку або на лікування;

посилити контроль, щодо унеможливлення використання для обробки та зберігання інформації що підпадає до захисту у відповідності до вимог чинного законодавства та відноситься до публічної, конфіденційної, службової та таємної на особистих ПЕОМ типу "НОУТБУК", носії інформації (оптичні диски, карти флеш – пам'яті тощо). **Виключити використання на ОІД**, де циркулює інформація з обмеженим доступом (далі ІзОД) особистих ПЕОМ (ноутбуків), радіоприймачів, плеєрів, аудіо, фото, відеозаписів, цифрових диктофонів, стільникових і мобільних телефонів, смартфонів, радіо, транкінгових і пейджингових засобів, кишенькових персональних комп'ютерів, електронних книжок тощо;

додатково вивчити з особовим складом вимоги розпорядження начальника Центрального управління захисту інформації та криптології Генерального штабу ЗС України від 05.02.10 № 319/21/71 дск, начальника управління захисту інформації і криптології – заступника начальника штабу Командування ПС ЗС України від 15.03.10 № 350/110/252 дск „Про порядок поводження з енергонезалежними носіями інформації” та прийняти заходи про що скласти відомості, перший примірник яких подати до служби спеціального зв'язку та захисту інформації штабу, другий примірник зберігати в діловодствах підрозділів;

додатково довести до особового складу підрозділів під розпис: статті кримінального кодексу України №№ 328 – 330, 422, статті 212–2 кодексу України „Про адміністративні правопорушення”, пункту 5.3.4. „Про внесення змін до наказу Міністра оборони України від 11.11.98 № 400”, що введені в дію наказом Міністра оборони України від 29.07.99 № 228, вимоги "Інструкції про порядок обліку, зберігання, використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію", що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27.11.1998 року № 1893.

Зміст оригіналу документа (телеграми) інформації з обмеженим доступом, яка є власністю держави і у визначенні Закону України «Про інформацію» (2657-12) належить до статистичної, правової, соціологічної інформації, інформації довідково-енциклопедичного характеру та використовується для забезпечення діяльності державних органів або органів місцевого самоврядування, а також інформації про діяльність зазначених органів не містить.